

Bolesław Faron

Przedmowa

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historicolitteraria 4,
3-4

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przedmowa

Oddaję do rąk Czytelnika trzeci już tom studiów, które są plonem organizowanych co roku przez Instytut Filologii Polskiej Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie konferencji naukowych w "Zajeździe Czorsztyńskim" we wsi Maniowy koło Czorsztyna. Pierwsza dotyczyła postmodernizmu we współczesnej literaturze polskiej, druga literatury polskiej w kontekście religijnym, egzystencjalnym i filozoficznym, obecna zaś poświęcona jest intertekstualności. W konferencji wzięło udział dwudziestu jeden referentów, w tym: siedmiu profesorów, pięciu doktorantów, siedmiu doktorów, jeden nauczyciel ze stopniem doktora i jeden pracownik naukowy – magister. Reprezentowane były następujące jednostki organizacyjne Instytutu Filologii Polskiej: Katedra Literatury Polskiej XX wieku, Katedra Języka Polskiego, Katedra Logopedii i Lingwistyki Edukacyjnej, Katedra Dydaktyki Literatury Języka Polskiego, studia doktoranckie, obecna też była polonistka licealna z Chrzanowa. Zebrany tutaj referatowi towarzyszyła ożywiona dyskusja.

Konferencja nawiązywała do znanego stwierdzenia Umberto Eco, który w *Dopiskach na marginesie "Imienia Róży"* stwierdził:

"Odkryłem więc na nowo to, co pisarze wiedzieli, co tyle razy nam mówili: książki zawsze mówią o innych książkach i wszelka opowieść snuje historię raz już opowiedzianą".

Warto też w tym kontekście przypomnieć ostatnie wyznanie Stefana Chwina, odnotowane na stronie redakcyjnej jego powieści *Złoty pelikan*:

"W książce tej znalazły się głosy i parafrazy głosów m.in. Leszka Kołakowskiego, Arnolda Schwarzeneggera, Zbigniewa Herberta, Bridget Jones, kardynała Ratzingera, Ernesta Hemingwaya, polskich feministek, Winstona Churchilla, Neila Armstronga, Czesława Miłosza, Stevena Spielberga, św. Augustyna, Tadeusza Różewicza, Theodora Adorna, Adama Zagajewskiego, Charlesa Darwina, Jana Błońskiego, Fryderyka Nietzsche, księdza Józefa Tischnera, Tomasza Burka, Immanuela Kanta, księdza Rydzka, Wisławy Szymborskiej, Jacka Santorskiego, średniowiecznych alchemików, mojej Żony oraz stu tysięcy innych osób, które znałem bliżej lub dalej.

Kto ciekaw, niech znajdzie!"

Jak czytać przytoczony tekst? Czy jako sugestię dla potencjalnego czytelnika, jak należy penetrować powieść pod kątem intertekstualności? Czy jak zakończenie *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza: “Koniec i bomba. A kto czytał, ten trąba!”.

Myślę, że jest to swoista gra z czytelnikiem. Zaproszenie do zabawy w wyszukiwanie w tekście cudzych tekstów. Jeżeli nadto zważymy, że czyni to pisarz, który jest historykiem literatury, profesorem Uniwersytetu Gdańskiego, to staje się jasne, iż w owej grze kryje się wyraźna reakcja na coraz bardziej modne badania intertekstualne. Zarówno ilość sugerowanych tutaj protoplastów tekstu Chwina, jak i różnorodność nazwisk oraz końcowe wezwanie: “Kto ciekaw, niech znajdzie” – wskazują na parodystyczny charakter tego wyznania. Pisarz, który w rozmowie z Remigiuszem Grzelaikiem, opublikowanej w 1998 roku na łamach “Literatury”, raczej odżegnywał się od intertekstualności i akcentował autobiograficzny charakter swych utworów, tutaj jakby kwestionuje te procedury badawcze, sugeruje, że mogą one prowadzić do absurdu.

Konferencja Naukowa we wsi Maniowy w dniach od 16 do 18 maja 2003 roku potwierdziła jednak, niezależnie od sceptycyzmu wyrażonego w cytowanej nocie, że badania te w odniesieniu do różnych epok literackich mogą być płodne, czego dowodem są zebrane tutaj teksty.

A zatem – pożytecznej lektury!

Kraków, w lipcu 2003.
Faron

Bolesław